

SERIA OCHRONY PRACY

Nr 51

WZORY

WEWNĘTRZNYCH INSTRUKCJI
PRZECIWPÓŻAROWYCH

DLA PRACOWNIKÓW
ZAKŁADÓW PRACY PODLEGŁYCH
MINISTERSTWU BUDOWNICTWA
MIAST I OSIEDLI

ZAKŁAD WYDAWNICZY
MINISTERSTWA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ
WARSZAWA 1951

SERIA OCHRONY PRACY

Nr 51

WZORY

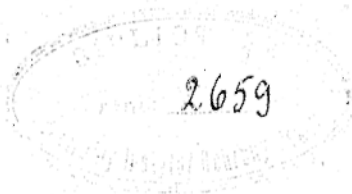
WEWNĘTRZNYCH INSTRUKCJI
PRZECIWPÓŻAROWYCH

DLA PRACOWNIKÓW
ZAKŁADÓW PRACY PODLEGŁYCH
MINISTERSTWU BUDOWNICTWA
MIAST I OSIEDLI

ZAKŁAD WYDAWNICZY
MINISTERSTWA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ
WARSZAWA 1951

Redaktor: mgr Cz. Pawłowski

Zakł. Wyd. Min. Pracy i Opieki Społ. Warszawa 1951, wydanie 1. Nakład 3.000 egz. Ark. wyd. 1,5. Ark. druk. 1,75. Druk ukończono w czerwcu 1951 r. Drukarnia Praska Spółdzielnia Drukarzy i Introligatorów, Warszawa, Targowa 48. Papier druk.-sat. kl. VII. Form. 61 X 86/70. Zam. Nr 75, z dnia 3-V-51 r. 2—B—18061.

Instrukcje niniejsze zostały opracowane na użytek zakładów pracy podległych Ministerstwu Budownictwa Miast i Osiedli.

Instrukcje posiadają charakter ramowy. Na ich podstawie należy opracować instrukcje wewnętrzne dla poszczególnych zakładów z dostosowaniem treści tych instrukcji do miejscowych warunków i posiadanych urządzeń przeciwpożarowych. Instrukcje dla danego zakładu należy zawieszać w ramkach pod szkłem, w miejscach dostępnych dla ogółu, widocznych i suchych.

Każdy nowoprzyjęty pracownik, przed przystąpieniem do pracy, winien być poinformowany o obowiązujących przepisach przeciwpożarowych. W tym celu należy dać mu do przeczytania obowiązującą go instrukcję, zaznajomienie się z instrukcją pracownik potwierdza własnoręcznym podpisem.

INSTRUKCJA PRZECIWPÓŻAROWA Nr 1 OGÓLNA DLA PRACOWNIKÓW ZAKŁADÓW PRACY

Pracownicy obowiązani są znać i stosować się do instrukcji przeciwpożarowej. Kto nie stosuje się do rozporządzenia i zarządzeń wydanych na podstawie ustawy z dnia 4 lutego 1950 r. o ochronie przeciwpożarowej i jej organizacji, podlega karze aresztu do 3-ch miesięcy lub grzywny do 150 tys. zł., albo obu tym karom łącznie (Dz. U. R. P. Nr 6, poz. 51, art. 17, pkt. 2).

A. Zabrania się:

1. palenia tytoniu, używania zapalek itp. w miejscach niedozwolonych,
2. naprawy bezpieczników za pomocą drutów itp. O uszkodzeniu należy zgłaszać zwierzchnikowi,

3. używania sprzętu przeciwpożarowego i wody gaśniczej do innych, niż gaszenie pożaru, celów,

4. zanieczyszczania piasku gaśniczego,

5. zastawiania w jakikolwiek bądź sposób dostępu do zainstalowanych przyrządów gaśniczych,

6. pozostawiania po pracy wszelkiego rodzaju tkanin, czyściwa bawełnianego itp. w stanie przetłuszczonym.

U w a g a : a) zdatne do użytku przechowywać w specjalnie do tego przeznaczonej skrzynce blaszanej z zamknięciem,

b) zużyte — palić lub zakopywać (nie wrzucać do śmietnika).

B. Natychmiast meldować przełożonym lub władzom bezpieczeństwa przeciwpożarowego:

1. o spostrzeżonych uszkodzeniach sprzętu przeciwpożarowego,

2. o każdym przypadku używania ognia w sposób sprzeczny z bezpieczeństwem przeciwpożarowym na terenie własnym, jak i sąsiednim,

3. o stwierdzeniu zadymienia pomieszczeń z niewiadomych przyczyn z równoczesnym powiadomieniem w formie informacji Straży Miejskiej, która zdecyduje o ewentualnym przyjeździe.

C. Należy:

1. na 2 godziny przed ukończeniem pracy wygaszać wszystkie paleniska ogrzewnicze, natomiast paleniska warsztatowe tak wygaszać, ażeby w chwili zakończenia pracy nie pozostało zarzewie,

2. w razie pożaru stosować podział pracowników na 5 grup według instrukcji Nr 12.

**INSTRUKCJA PRZECIWPOŻAROWA Nr 2
DLA PRACOWNIKÓW ADMINISTRACYJNYCH**

1. Nie wrzucać niedopalonych papierosów i zapalek do koszy na papier.

2. Zabrania się przechowywania materiałów łatwopalnych w biurkach, szafach itp.

3. Palenie w piecach ma się odbywać rano przed urzędowaniem.

4. Zabrania się suszenia drzewa itp. za piecem, jak również składania tam materiałów palnych.

5. Zabrania się rozpalania w piecu przez przenoszenie żarzących się węgli z innego pieca.

6. Zabrania się podpalania w piecach przez podsycanie ognia benzyną, naftą, oliwą itp.

7. Nie wolno suszyć na kaloryferach (grzejnikach) wszelkiego rodzaju tkanin.

8. Zawiesić przy swoich telefonach służbowych tabliczkę z Nr Nr telefonów:

- a) Straży Pożarnej,
- b) Milicji Obywatelskiej,
- c) Kierownictwa.

INSTRUKCJA PRZECIWPOŻAROWA Nr 3 DLA KIEROWNIKÓW STOLARNI

1. Kierownicy i ich zastępcy odpowiedzialni są za utrzymanie danego obiektu w stanie należytego zabezpieczenia przeciwpożarowego, a w szczególności za przestrzeganie i wykonywanie zarządzeń przeciwpożarowych (Dz. U. R. P. Nr 6/1950, poz. 51, art. 7, pkt. 2).

2. Kierownicy i ich zastępcy obowiązani są znać i stosować się do instrukcji przeciwpożarowej dotyczącej danego obiektu, a w szczególności obowiązani są znać instrukcję Nr 10 dla strażaka obchodowego i podział pracy pracowników danego zakładu na wypadek pożaru, stosownie do instrukcji Nr 12.

Należy przestrzegać:

3. aby wszystkie wejścia do warsztatów, jak i przejścia wewnętrzne nie były tarasowane,

4. aby wszystkie drzwi i bramy, prowadzące do obiektów by-

ły zamykane od strony zewnętrznej (nie wolno ryglować ani zamykać od wewnątrz),

5. aby nie używano ogni otwartych, jak zapalek, świec itp.,

6. zakazu palenia tytoniu w miejscach niedozwolonych,

7. aby bezpieczniki topikowe (korki) nie były naprawiane kluczem,

8. aby nie stosowano bezpieczników topikowych o większej mocy niż tego wymagają przepisy,

9. aby wszystkie punkty świetlne były zabezpieczone kloszami ochronnymi,

10. nie używania innych środków oświetleniowych, poza elektrycznymi. W razie przerwy w dopływie prądu należy używać latarek elektrycznych bateryjnych lub lamp z akumulatorów,

11. by wszystkie odpadki drzewne, jak trociny, wióry itp. były w ciągu dnia pracy usuwane, a przed ukończeniem pracy warsztaty dokładnie sprzątnięte,

12. dokładnego okurzania maszyn, ścian, sufitów itp. przynajmniej raz w tygodniu. Sprzątanie i usuwanie trocin itp. robić w taki sposób, by nie wzbijać w powietrze dużej ilości pyłu,

13. nie magazynowania w warsztacie nadmiernej ilości surowca, ani wyrobów gotowych.

INSTRUKCJA PRZECIWPOŻAROWA Nr 4 DLA PRACOWNIKÓW STOLARNI

1. Zabrania się tarasowania bram, drzwi, przejść, schodów itp. oraz dostępu do sprzętu przeciwpożarowego.

2. W razie zauważenia iskrzenia kolektora silnika lub przewodów, natychmiast należy prąd wyłączyć, a o wypadku powiadomić kierownictwo.

3. W razie stwierdzenia przegrzania silników i kabli należy natychmiast prąd wyłączyć i powiadomić kierownictwo.

4. Przestrzegać systematycznego oliwienia maszyn i nie dopuszczać do grzania się łożysk.

5. Pracownicy obsługujący wyciąg (ekshaustor) obowiązani są co dzień odkurzać części mechaniczne, oliwić systematycz-

nie mechanizm oraz sprawdzać czy części obrotowe nie mają styku ze ściankami (co może spowodować iskry).

6. Rozpuszczanie na gorąco kleju winno się odbywać wyłącznie w naczyniu umieszczonym w wanience z wodą.

7. Wszyscy pracownicy obowiązani są pozostawiać swój warsztat pracy we wzorowym porządku: usuwać na środek trociny, wióry itp. odpadki, skąd zostaną one uprzątnięte po ukończeniu pracy do miejsca przeznaczonego na ten cel.

8. Po ukończeniu pracy wyłączyć prąd siłowy.

INSTRUKCJA PRZECIWPOŻAROWA Nr 5 DLA KIEROWNIKÓW WARSZTATÓW MECHANICZNYCH I GARAŻY

1. Kierownicy i ich zastępcy odpowiedzialni są za utrzymanie danego obiektu w stanie należytego zabezpieczenia przeciwpożarowego, a w szczególności za przestrzeganie i wykonywanie zarządzeń przeciwpożarowych.

2. Kierownicy i ich zastępcy obowiązani są znać i stosować się do instrukcji przeciwpożarowej, dotyczącej danego obiektu, a w szczególności obowiązani są znać instrukcję Nr 10 dla strażaka obchodowego i podział pracy pracowników danego zakładu na wypadek pożaru stosownie do instrukcji Nr 12.

Należy przestrzegać:

3. by wszystkie przejścia i bramy wjazdowe nie były zatarasowane ani likwidowane, chociażby były chwilowo nieczynne,

4. aby wszystkie drzwi i bramy, prowadzące do obiektów były zamykane od strony zewnętrznej; (nie wolno ryglować ani zamykać od wewnątrz),

5. aby nie używano ogni otwartych jak: świec, lamp do lutowania, lamp naftowych, karbidowych, zapalek itp. w miejscach niedozwolonych,

6. aby materiały łatwopalne jak: benzyna, ropa, nafta itp. nie

były trzymane w warsztacie w ilości większej od jednodniowego zapotrzebowania,

7. aby materiały łatwopalne nie były przechowywane w warsztacie, lecz były usuwane przed ukończeniem pracy w naczyniach zamkniętych do miejsc specjalnie na to wyznaczonych,

8. aby odpadki bawełniane, szmaty itp. w stanie przetłuszczone były usuwane z warsztatu i garażu przed ukończeniem pracy do specjalnie na ten cel przeznaczonych skrzynek blaszanych z przykrywkami, ustawionych na zewnątrz obiektów,

9. aby garażowanie pojazdów mechanicznych odbywało się w sposób umożliwiający łatwą ich ewakuację w razie pożaru,

10. aby ustawianie pojazdów mechanicznych do remontów odbywało się w sposób najdogodniejszy do usunięcia ich na zewnątrz na wypadek pożaru,

11. aby tankowanie pojazdów mechanicznych odbywało się, w miarę możliwości, wyłącznie na stacji Centrali Produktów Naftowych, a w każdym razie poza obiektem,

12. aby odmrażanie silników nie odbywało się płomieniem, lecz tylko gorącą wodą, parą lub specjalnymi grzejnikami parowymi, albo elektrycznymi,

13. aby spawanie i lutowanie nie odbywało się wewnątrz garażu,

14. aby instalacja elektryczna nie iskrzyła,

15. aby bezpieczniki topikowe nie były naprawiane drutem,

16. aby nie stosowano bezpieczników topikowych o większej mocy niż tego wymagają przepisy,

17. aby strażaka obchodowego nie obarczać innymi czynnościami,

18. aby prąd siłowy został wyłączony z chwilą ukończenia pracy.

Po każdej inspekcji ochrony przeciwpożarowej należy zapoznać się z treścią doraźnych zarządzeń wpisanych do Książki Inspekcji Przeciwpożarowej.

INSTRUKCJA PRZECIWPOŻAROWA Nr 6
DLA PRACOWNIKÓW WARSZTATÓW MECHANICZNYCH
I GARAŻY

1. Zabrania się tarasowania bram, drzwi, przejść, schodów itp. oraz dostępu do sprzętu przeciwpożarowego.
2. W razie zauważenia iskrzenia kolektora silnika lub przewodów należy natychmiast prąd wyłączyć, o wypadku powiadomić kierownictwo.
3. W razie stwierdzenia przegrzania silnika i kabli należy natychmiast prąd wyłączyć i powiadomić kierownictwo.
4. Przestrzegać systematycznego oliwienia maszyn i nie dopuszczać do grzania się łożysk.
5. Dbać o to, aby silniki i wszystkie zespoły nie były oblane benzyną lub tłuszczami.
6. Dbać o szczelność przewodów wydechowych.
7. Nie zbliżać się do pojazdu mechanicznego z otwartym ogniem i nie pozostawiać pojazdu blisko ognia.
8. W razie rozlania paliwa na samochód lub obok niego, niezwłocznie miejsce to wytrzeć szmatą, lub odtoczyć pojazd na inne miejsce nie uruchamiając silnika.
9. Przed przystąpieniem do naprawy instalacji elektrycznej odłączyć główny przewód od akumulatora.
10. Nie zaglądać do akumulatora świecąc zapalką, świecą itp.
11. W razie pożaru gaźnika nie zatrzymywać silnika, lecz zamknąć kurek paliwowy. Jeżeli pojazd nie posiada kurka paliwowego, zatrzymać silnik. W obu wypadkach gasić gaśnicę, kocem azbestowym, tłumić piaskiem, szmatami itp.
12. W razie zapalenia się instalacji elektrycznej na samochodzie wskutek zwarcia, niezwłocznie odłączyć główny przewód akumulatora.
13. Zabrania się spawania i lutowania wewnątrz garażu.
14. Zabrania się instalowania ostrzałki (szlifierki) w miejscu mycia motorów.
15. Zabrania się uruchamiania silników przy zamkniętych bramach.

16. Zabrania się nocowania w garażach.
17. Przed oddaniem pojazdu mechanicznego do remontu, należy zbiornik na benzynę opróżnić.
18. Wszyscy pracownicy obowiązani są pozostawić swój warsztat pracy we wzorowym porządku. Wszystkie szmaty przethuszczone należy przed ukończeniem pracy usuwać do specjalnie na ten cel ustawionych skrzynek blaszanych z przykrywkami; zużyte palić lub zakopywać. Nie wolno wrzucać szmat do śmieci.
19. Po skończonej pracy należy wyłączyć prąd siłowy.

INSTRUKCJA PRZECIWPÓŻAROWA Nr 7 DLA KIEROWNIKÓW SKŁADÓW DEZEWNYCH

1. Kierownicy i ich zastępcy odpowiedzialni są za utrzymanie danego obiektu w stanie należytego zabezpieczenia przeciwpożarowego, a w szczególności za przestrzeganie i wykonywanie zarządzeń przeciwpożarowych.
2. Kierownicy i ich zastępcy obowiązani są znać i stosować się do przepisów instrukcji przeciwpożarowej dotyczącej danego obiektu, a w szczególności obowiązani są znać instrukcję Nr 10 dla strażaka obchodowego i podział pracy pracowników danego zakładu na wypadek pożaru stosownie do instrukcji Nr 12.
Należy przestrzegać:
  3. aby wszystkie przejazdy i przejścia na terenie składu nie były tarasowane,
  4. aby wszystkie przejścia i wjazdy na terenie składów, chociażby chwilowo nieczynne, nie były tarasowane,
  5. aby składowanie drewna w stosach (sztaplach) i luzem odpowiadało następującym warunkom:
    - a) plac materiałowy podzielony ma być na kwatery nie większe niż 500 m²,
    - b) poszczególne kwatery mają być oddzielone przejazdami (drogami) szerokości od 3 m wzwyż w zależności od warunków lokalnych,
    - c) odstęp między stosami winny wynosić nie mniej niż 1,8 m,

- d) wysokość stosów nie powinna o ile możliwości przekraczać 3 m,
6. aby odległość stosów drewna od torów kolejowych wynosiła nie mniej niż 30 m,
7. aby podstawianie wagonów przez parowozy na terenie składu odbywało się przy zachowaniu wszelkich środków ostrożności,
8. aby przy wjazdach parowozu na teren składu, była umieszczona tablica z napisem: „Z A M Y K A Ć P O P I E L N I K“,
9. aby od strony torów kolejowych i dróg publicznych były składane okrągłaki okorowane, lub drewno twarde w kolejności dośrodkowej: grab, dąb, buk, sosna, świerk, jodła,
10. aby na terenie składu nie palono tytoniu, ani też nie używano ogni otwartych: zapalek, świec itp.,
11. aby plac był należycie oświetlony,
12. aby na terenie składu zbiorniki na wodę gaśniczą były zawsze pełne,
13. aby każdorazowo po inspekcji, zapoznawano się z treścią zarządzeń doraźnych wpisanych do Książek Inspekcji Przeciwożarowych,
14. aby strażaka obchodowego nie obarczano innymi czynnościami.

INSTRUKCJA PRZECIWPOŻAROWA Nr 8 DLA KIEROWNIKÓW MAGAZYNÓW

1. Kierownicy i ich zastępcy odpowiedzialni są za utrzymanie magazynu w stanie należytego zabezpieczenia przeciwpożarowego, a w szczególności za przestrzeganie i wykonywanie zarządzeń przeciwpożarowych.
2. Kierownicy i ich zastępcy obowiązani są znać i stosować się do przepisów instrukcji przeciwpożarowej, dotyczącej danego obiektu, a w szczególności obowiązani są znać instrukcję Nr 10 dla strażaka obchodowego i podziału pracowników danego magazynu względnie najbliższego w sąsiedztwie zakładu

pracy, administracyjnie podległego temu samemu zarządowi, na wypadek pożaru stosownie do instrukcji Nr 12.

Należy przestrzegać:

3. aby wejścia do magazynu i przejścia nie były tarasowane,
4. aby przejścia wewnątrz magazynu nie były zastawiane materiałami,
5. aby wszystkie drzwi i bramy prowadzące do obiektów były zamknięte od strony zewnętrznej (nie wolno ryglować ani zamykać od wewnątrz chociażby były chwilowo nieczynne),
6. aby magazynowanie materiałów odbywało się w sposób umożliwiający szybką i łatwą ewakuację magazynu na wypadek pożaru,
7. aby ubrania robocze, szmaty, pakuły itp. będące w stanie przetłuszczonym nie były przyjmowane do magazynu, a przechowywane w skrzyni wewnątrz obitej blachą z przykrywą,
8. aby ubrania robocze, szmaty i pakuły itp. tkaniny były składane w niższych kondygnacjach,
9. aby resztki opakowań i wszelkie odpadki były natychmiast usuwane z magazynu,
10. zakazu palenia tytoniu oraz używania ogni otwartych, jak zapalek, świec itp.,
11. aby żarówki były zabezpieczone kloszami ochronnymi,
12. aby bezpieczniki topikowe nie były naprawiane za pomocą drutu,
13. aby na wypadek przerwy w dopływie prądu używano lamp elektrycznych bateryjnych, lub lamp z akumulatorów,
14. aby zawsze był wolny dostęp do sprzętu przeciwpożarowego,
15. aby nie ogrzewano magazynów wszelkiego rodzaju piecami z paleniskiem od strony zewnętrznej,
16. aby nie używano piecyków żelaznych — przenośnych,
17. aby nie przyjmowano do magazynu ogólnego materiałów łatwopalnych jak: benzyna, nafta, terpentyna itp., które winny być magazynowane w oddzielnym pomieszczeniu ściśle według obowiązujących przepisów (rozporządzenie Ministrów:

Przem. i Handlu, Pracy i Opieki Społecznej oraz Spraw Wewnętrznych z dnia 13 kwietnia 1928 roku, Dz. U. R. P. Nr 53, poz. 508 „O przechowywaniu i magazynowaniu olejów mineralnych przez zakłady pracy“),

18. aby karbid magazynowany był w bębnach szczelnie zamkniętych i izolowanych od podłogi w miejscu suchym i wentylowanym ściśle według obowiązujących przepisów (rozporządzenie Ministrów: Przem. i Handlu, Pracy i Opieki Społecznej oraz Spraw Wewnętrznych z dnia 15 lipca 1935 roku, Dz. U. R. P. Nr 59, poz. 383 „O przechowywaniu karbidu przez zakłady przemysłowe“),

19. aby osoby postronne z wyjątkiem służby Ochrony Przeciwpożarowej nie wchodziły do magazynów,

20. aby po skończonej pracy wszystkie otwory jak okna, wentryzniki itp., z wyjątkiem wentylacji specjalnej były pozamykane,

21. aby zapasowe klucze od magazynów znajdowały się w szafce zaplombowanej i zawieszanej w portierni,

22. aby strażaka obchodowego nie obarczano innymi czynnościami,

23. aby każdorazowo po inspekcji zapoznawano się z treścią zarządzeń wpisanych do Książki Inspekcji Przeciwpożarowych.

INSTRUKCJA PRZECIWPOŻAROWA Nr 9 DLA DOZORCÓW DZIENNYCH I NOCNYCH

Dozorca powinien:

1. być w służbie trzeźwym i punktualnym,
2. strzec powierzonego majątku oraz czuwać nad bezpieczeństwem przeciwpożarowym,
3. w czasie służby skontrolować miejsca z góry określone stosownie do lokalnych instrukcji,
4. znać teren i rozkład pomieszczeń w poszczególnych obiektach,
5. posiadać umiejętność obchodzenia się z podręcznym sprzętem przeciwpożarowym,

6. posiadać umiejętność telefonicznego łączenia się na wypadek konieczności alarmowania Straży Pożarnej lub Władz Bezpieczeństwa,

7. nie używać ognia otwartego jak zapalek, świec itp.,

8. nie palić tytoniu w miejscach niedozwolonych,

9. dbać o przydzieloną mu latarkę elektryczną i mieć ją zawsze gotową do użytku,

10. znać miejsce szafki z kluczami do wszystkich obiektów strzeżonych przez niego,

11. znać wszystkie środki alarmowania,

12. meldować przełożonym o najdrobniejszych wypadkach, zaszyłych w czasie jego służby, a, graniczących z niebezpieczeństwem pożaru,

13. alarmować Straż Pożarną również w razie stwierdzenia pożaru w sąsiedztwie, jak również Władze Bezpieczeństwa (Milicji Obywatelskiej) celem zabezpieczenia obiektów przed kradzieżą,

14. po skończonej służbie zdać zegar kontrolny,

15. kierownictwo obowiązuje jest sprawdzić co dzień po służbie tarcze kontrolne i przechowywać je.

INSTRUKCJA PRZECIWOŻAROWA Nr 10 DLA STRAŻAKA OBCHODOWEGO W ZAKŁADACH STAŁYCH

1. Strażak obchodowy pełni służbę w ubraniu ochronnym oraz w pełnym uzbrojeniu osobistym.

2. Odnotowuje w „Książce służby“ datę i godzinę objęcia służby a po jej odbyciu godzinę zdania i nazwisko strażaka przejmującego tę służbę.

3. Obejmujący służbę obowiązany jest sprawdzić czy sprzęt przeciwpożarowy znajdujący się na terenie przez niego strzeżonym, jest na właściwych miejscach, tj. zgodnie z obowiązującym planem.

4. Sprawdza wszystkie środki alarmowe automatyczne — telefon przez połączenie się z Miejską Strażą Pożarną w porze

ustalanej meldując: „tu strażak . . . . . z Zakładu . . . . . sprawdzam telefon Nr . . . . .“ z wyjątkiem środków alarmowych ręcznych, jak syreny ręcznej, gongu, dzwonu itp.

5. Odnotowuje w książce kontrolnej datę i dokładną godzinę, o której dokonano sprawdzenia telefonu oraz nazwisko strażaka dyżurnego Miejskiej Straży Pożarnej.

6. Sprawdza wszystkie urządzenia przeciwpożarowe.

7. Kontroluje sztuczne zbiorniki wodne, czy jest w nich dostateczna ilość wody gaśniczej, hydranty, stojaki i klucze, czy są na miejscach wyznaczonych, kontroluje zbiorniki naturalne, czy punkty czerpalne nie są czymkolwiek zastawione itp.

8. Przestrzega, by miejsca hydrantowe były widoczne.

9. W okresie zimowym odsłania hydranty podziemne, usuwając śnieg, a w zbiornikach wyrąbuje przeręble w miejscach czerpania.

10. Przestrzega, by w miejscach niedozwolonych nie palono tytoniu.

11. Przestrzega, by zarzewie nie było przenoszone z jednego paleniska do drugiego.

12. Zwraca uwagę, aby do tablicy rozdzielczej nikt nie miał dostępu, poza osobą do tego uprawnioną.

13. Przestrzega, by bezpieczniki (korki) nie były naprawiane za pomocą drutu.

14. Przestrzega, by wióry, trociny itp. odpadki drzewa były stale usuwane na miejsce wyznaczone.

15. Przestrzega, by przynajmniej raz w tygodniu (sobota) były dokładnie odkurzone ściany, sufity.

16. Przestrzega, by wszelkiego rodzaju materiały przetłuszczone jak szmaty, pakuły itp. przed ukończeniem pracy były składane w blaszanych skrzyniach, specjalnie na ten cel przeznaczonych, a materiały nie nadające się do dalszego użytku — palone albo zakopywane.

17. Powinien być obecny w czasie podstawienia za pomocą parowozu wagonowego transportu na bocznicę zakładu, na terenie składu strzeżonego przez niego.

18. Po przyjeździe parowozu sprawdza czy z popielnika nie wyrzucono zarzewia.

19. Zwraca uwagę na rury, przewody kominowe itp., a w razie zauważenia szczeliny, natychmiast palenisko zagasza, żądając usunięcia usterek.

20. Zwraca uwagę na kominy, a w przypadku zauważenia obfitego iskrzenia, natychmiast zgasza palenisko, alarmuje Miejską Straż Pożarną, usuwa wszystkie przedmioty łatwopalne od przewodu kominowego, wystawia posterunki obserwacyjne na całej wysokości pionu. Nakłada na komin sito kominowe jeżeli iskrochron nie jest wmontowany na stałe.

21. Nie wolno palącej się sadzy w przewodzie kominowym gasić wodą, ani też wrzucać kawałków gruzu w celu strącenia płonącego „szkliwa“ w celu przyspieszenia wypalenia się.

Obydwa niedozwolone sposoby, grożą rozsądzeniem przewodu.

22. Po wypaleniu się sadzy oczyścić wycior w posadzce kominowej.

23. W razie spostrzeżenia iskrzenia w przewodach elektrycznych czy też silnikach natychmiast alarmuje obsługę danego silnika, elektryka lub osobiście wyłącza prąd, a w wypadku melduje Kierownika Zakładu, albo osobie kompetentnej (elektrykowi).

24. Sprawdza, czy po ukończeniu pracy został wyłączony prąd siłowy.

25. Sprawdza czy przed ukończeniem pracy wszystkie paleniska zostały dokładnie wygaszone, a popiół usunięty do wyznaczonych na ten cel dołów.

26. Sprawdza, czy przed ukończeniem pracy zostały usunięte z warsztatów wióry, trociny, odpadki drzewne do wyznaczonych na ten cel miejsc.

27. W razie pożaru usiłuje w zarodku zlikwidować źródło ognia, alarmuje Miejską Straż Pożarną, oraz w razie potrzeby Straże Pożarne z najbliższych sąsiednich Zakładów według instrukcji lokalnych.

28. Strażak obchodowy odnotowuje w książce służbowej każde uchybienie personelu przeciw dyscyplinie przeciwpożarowej, jak również notuje wszystkie wypadki, choćby najdrobniejsze, kolidujące z bezpieczeństwem ochrony przeciwpożarowej. Niezależnie od tego składa zameldowanie ustne kierownictwu Zakładu oraz swemu bezpośredniemu zwierzchnikowi.

29. Strażak obchodowy będący w służbie obowiązany jest meldować się według obowiązującego regulaminu dyrektorowi naczelnemu, dyrektorowi technicznemu, kierownikowi sekcji ochrony przeciwpożarowej oraz nadzorczym czynnikom bezpieczeństwa ochrony przeciwpożarowej.

INSTRUKCJA PRZECIWPOŻAROWA Nr 11 DLA KIEROWNIKÓW BUDÓW I PRACOWNIKÓW BUDOWLANYCH

Kierownicy budów, mistrzowie i pracownicy budów obowiązani są znać niniejszą instrukcję. Kto nie stosuje się do rozporządzeń i zarządzeń wydanych na podstawie ustawy z dnia 4 lutego 1950 r. o ochronie przeciwpożarowej i jej organizacji, podlega karze aresztu do trzech miesięcy lub grzywny do 150.000 zł., albo obu tym karom łącznie (Dz. U. R. P. Nr 6, poz. 51, art. 17, p. 2).

1. **Kierownicy budów i mistrzowie** odpowiedzialni są za porządek na terenie budowy.

2. **Kierownicy budów** obowiązani są zabezpieczyć budowę wraz ze wszystkimi budynkami pomocniczymi, stosując się do wskazówek inspektora ochrony przeciwpożarowej Zjednoczenia (przedsiębiorstwa) w szczególności.

3. Obowiązani są zainstalować na terenie budowy specjalne gongi lub syreny alarmowe.

Kierownicy budów i mistrzowie obowiązani są przestrzegać:

4. aby sprzęt przeciwpożarowy nie był używany do żadnych innych celów,

5. aby w miejscach, w których na skutek pracy gromadzą się

trociny, wióry itp. odpadki palne, worki po cemencie itp. palenie tytoniu i używanie otwartego ognia było wzbronione. W tych miejscach należy wywieszać tablice z napisami: „Palenie wzbronione“,

6. aby wydawanie i używanie świec na budowie, jeżeli tego wymaga konieczność, odbywało się pod kontrolą, przy czym kierownik budowy ewentualnie mistrz musi wiedzieć do jakiego celu świeca jest wydana i komu,

7. aby obok czynnych przewodów gazowych nie były używane do lutowania lampy itp. ognie otwarte,

8. aby prace hydraulików używających ogni otwartych oraz prace blacharzy pracujących kolbą nagrzewaną w piecyku blaszanym odbywały się przy zachowaniu wszelkich środków ostrożności,

9. aby podgrzewanie smoły odbywało się w odległości 4 m od budowy i budynków murowanych i 15 m od budynków o innej konstrukcji,

10. aby przy kotle, w którym podgrzewana jest smoła, była pokrywa oraz skrzynka z piaskiem gaśniczym i łopata,

11. aby rury od pieców i piecyków wypuszczane przez ściany i okna nie wychodziły pod okapy dachowe,

12. aby wszelkie paleniska, piece, kuźnie, kosze koksowe itp. nie były pozostawiane nawet na krótki czas bez dozoru,

13. aby żuźle i popiół z palenisk były składane w odległości nie mniej niż 4 m od budynków murowanych i 8 m od budynków o innej konstrukcji,

14. aby nie stosować przewodów elektrycznych z izolacją naprawianą przez owinięcie taśmą izolacyjną,

15. aby nie używano przewodów łączonych (sztukowanych) przez proste skręcenie drutów między sobą i owinięcie miejsc skręcenia taśmą,

16. aby nie naprawiano bezpieczników topikowych drutem i innymi częściami metalowymi,

17. aby nie stosowano bezpieczników topikowych niewłaściwej mocy,

18. aby nie zastawiano dostępu do sprzętu gaśniczego i hydrantów,

19. aby nie tarasowano dojazdów i przejść na terenie budowy,

20. aby klucze zapasowe od magazynów itp. pomieszczeń znajdowały się w miejscu zabezpieczonym, lecz dostępnym dla służby wartowniczej,

21. aby obok telefonu była umieszczona tabliczka z Nr Nr telefonów: Straży Pożarnej, Milicji Obywatelskiej i Kierownictwa,

22. aby pracownicy innych przedsiębiorstw zatrudnieni przy robotach zleconych pozostawali pod specjalnym dozorem kierownictwa budowy oraz aby odnośne przepisy bezpieczeństwa przeciwpożarowego były przez nich zachowywane.

W szczególności dotyczy to aparatów do spawania, cięcia i lutowania, których użycie dozwolone jest tylko pod specjalnym i ścisłym dozorem i po uprzednim przygotowaniu środków ochronnych.

24. W wypadku pożaru cały personel spieszy na ratunek, a do czasu przybycia Straży Pożarnej kierownikiem akcji jest kierownik budowy, jeżeli na budowie nie ma odpowiednio przeszkolonego wartownika ochrony przeciwpożarowej.

INSTRUKCJA Nr 12 PODZIAŁU PRACY PRACOWNIKÓW ZAKŁADÓW NA WYPADEK POŻARU

W wypadku pożaru kierownikiem akcji — do czasu przybycia własnej Straży Pożarnej, Miejskiej lub innej zawodowej — jest pracownik wyznaczony przez Inspektora Ochrony Przeciwpożarowej. Kierowników akcji należy wyznaczyć do każdego pomieszczenia oddzielnie, wyznaczając również ich zastępców.

Grupa I alarmowa, której zadaniem będzie w razie pożaru alarmować wszystkimi środkami alarmowymi pracowników Zakładu, Straż Miejską, Straże sąsiednie, Władze Bezpieczeństwa, Dyrekcję itp. Do spełnienia tych funkcji, należy wyznaczyć pra-

cowników dla każdego obiektu oddzielnie. Do obowiązków tej grupy należy utorowanie drogi, dojazdu dla wezwanych straży pożarnych, postawienie łącznika — informatora, wskazanie hydrantów, zbiorników wody, miejsc czerpania itp. zamykanie otworów, jak drzwi, okien itp. w płonącym obiekcie wewnątrz w celu zmniejszenia dopływu powietrza.

Grupa II pogotowia bojowego, której zadaniem będzie użycie wszystkich środków przeciwpożarowych, jak: gaśnice, piasek, wiadra z wodą, motopompy, tłumice itp. oraz burzących, jak: bosaki, topory, łomy itp. Rozłożenie linii węzowej i włączenie jej do hydrantu, rozgałęzienie itp.

Grupa III pogotowia wodnego, której zadaniem będzie: dostarczyć wodę wszystkimi dostępnymi środkami do wszystkich urządzeń gaśniczych, zainstalować stojak i klucze do hydrantów podziemnych i nadziemnych i na żądanie podać wodę lub zamknąć; wystawić posterunki przy hydrantach szafkowych; instalować węże ssące, dostarczyć wodę do beczek na wodę i zbiorników w miarę ubywania w czasie akcji.

Grupa IV ewakuacyjna, której zadaniem będzie ewakuować w razie konieczności ludzi i mienie z zagrożonego obiektu.

Grupa V porządkowa, której zadaniem będzie zabezpieczyć mienie, pilnować porządku ogólnego do czasu przybycia Władz Bezpieczeństwa.

INSTRUKCJA Nr 13

O INSTALACJI GAŚNIC PRZECIWPOŻAROWYCH

1. Przy instalacji gaśnic należy ustalić:

- a) typ gaśnic w zależności od charakteru pomieszczenia w jakim mają być zawieszane,
- b) ilość gaśnic niezbędnych dla danego pomieszczenia,
- c) sposoby ich rozmieszczenia.

Wybór typu gaśnic

2. Ustalenie typu gaśnic uzależnione jest od rodzaju mate-

riału palnego, który gaśnice mają chronić, oraz od warunków w jakich ma się odbyć gaszenie.

3. Rozróżnia się następujące typy gaśnic:

- a) płynowe,
- b) pianowe,
- c) tetrowe (czterochlorek węgla, inaczej zwany tetrachlorem),
- d) proszkowe,
- e) śniegowe (ciekły dwutlenek węgla).

4. Do gaszenia ciał stałych jak: drzewo, szmaty, węgiel, pakuły itp. należy używać gaśnic **płynowych**.

5. Do gaszenia benzyny, smarów, przetworów ropnych, olejów itp. należy używać gaśnic **pianowych**.

6. Do gaszenia spirytusu, politory, acetonu, dwusiarczku węgla itp. należy używać gaśnic **śniegowych**.

7. Do gaszenia karbidu, sodu, potasu, fosforu itp. należy używać gaśnic **śniegowych lub proszkowych**.

8. W pomieszczeniach, gdzie znajdują się akta, plany, aparaty precyzyjne, biblioteki, archiwa itp. należy stosować gaśnice **śniegowe**.

9. Do gaszenia pożarów instalacji elektrycznych, znajdujących się pod wysokim napięciem — (transformatowy, dynamomaszyny, elektromotory itp.) należy używać gaśnic **śniegowych lub tetrowych**.

10. Do gaszenia benzyny i innych przetworów ropnych, rozlanych na nierównej powierzchni należy używać gaśnic **tetrowych lub śniegowych**.

Tego rodzaju pożary najczęściej powstają w silnikach samochodowych.

11. Jeżeli gaśnice są narażone na działanie niskiej temperatury (poniżej 0°C) należy stosować naboje zimowe trudno zamarzające.

Zamarzalność ładunku zimowego jest następująca:

dla gaśnic płynowych	—	około 30°C
„ „ pianowych	—	„ 22°C
„ „ tetrowych	—	„ 24°C

Gaśnice śniegowe i proszkowe w normalnych warunkach nie zamarzają.

12. W pomieszczeniach ciasnych i zamkniętych nie należy stosować gaśnic tetrowych wydzielających trujące gazy.

Ilość instalowanych gaśnic

13. Przy określeniu ilości gaśnic, jaka powinna być zainstalowana w danym pomieszczeniu lub na terenie danego obiektu, należy brać pod uwagę następujące okoliczności:

- a) ilość i rodzaj materiału podlegającego ochronie,
- b) przeznaczenie pomieszczenia i materiał z jakiego jest wykonany,
- c) jakość i ilość zainstalowanych już urządzeń przeciwpożarowych.

14. Ilość gaśnic jaką należy zainstalować w zależności od ilości i rodzaju materiału podlegającego ochronie, można określić na podstawie poniższych mierników:

- a) jedną gaśnicą płynową, poj. 9—10 litrów można ugasić:
  - 1) stos drzewa sosnowego, suchego o wymiarach 1 m³ ułożonego luźno,
  - 2) 10 kg szmat bawełnianych, lnianych, konopnych, rozstrzępionych na ziemi w kwadracie o boku 0,5 m.
- b) jedną gaśnicą pianową poj. 9—10 litrów można ugasić: benzynę, naftę itp. płonącą na powierzchni 1 m²,
- c) jedną gaśnicą śniegową o zawartości 6 kg C O₂ można ugasić: spirytus, eter, aceton itp. płonący na powierzchni 1 m²,
- d) jedną gaśnicą śniegową lub proszkową można ugasić: 1 kg sodu lub potasu w kawałkach po 20—40 g wrzuconych na nasyczoną wodę, watę umieszczoną w naczyniu o wymiarach 0,80 × 2 m,
- e) jedną gaśnicą tetrową poj. 1 litra można ugasić palącą się benzynę rozlaną na silniku samochodowych.

Przy posługiwaniu się powyższymi miernikami należy określić powierzchnię jaką zajmuje ogień w pierwszym momencie pożaru.

15. W lokalach takich jak: garaże, składy z opałem, stolarnie,

szopy drewniane itp. oraz w lokalach o charakterze publicznym jak świetlice itp., które są więcej narażone na zaprószenie ognia, należy ilość gaśnic zwiększyć o 50% w stosunku do wyliczonej.

16. Jeżeli w zabezpieczanym obiekcie nie ma materiału o dużym stopniu zapalności, to przy oznaczaniu ilości gaśnic należy stosować się do reguły: na 100 m² powierzchni należy przewidzieć jedną gaśnicę.

17. Jeśli w danym pomieszczeniu zainstalowane są jakieś inne urządzenia przeciwpożarowe (np. hydranty) i jeżeli ich zdolność gaszenia odpowiada wymaganiom stawianym dla danego materiału to ilość gaśnic może być zmniejszona w stosunku do wyliczonej.

Zasady rozmieszczenia gaśnic

18. Gaśnice należy umieścić w miejscach widocznych tak jednak, aby nie były one potrącane przez przechodzących ani narażone na uszkodzenie mechaniczne. Z tych względów powinny one znajdować się obok drzwi wewnątrz, lub zewnątrz lokalu, zależnie od rodzaju i ilości materiału palnego. Jeżeli materiały łatwopalne znajdują się w małym lokalu — gaśnice należy umieszczać na zewnątrz.

19. Gaśnice powinny być w odległości minimum 5 m od przewidywanego środka ognia.

Nie należy jednak zawieszać gaśnic zbyt daleko od zagrożonego miejsca.

20. W pojazdach mechanicznych gaśnica powinna być umieszczona obok kierowcy. Nigdy nie należy jej umieszczać pod maską samochodu, z wyjątkiem gaśnic specjalnych uruchamianych automatycznie.

21. Miejsca zawieszenia gaśnic powinny być tak wybrane, by nigdy nie zdarzył się wypadek zatarasowania do nich dostępu.

22. Gaśnice należy zawieszać na takiej wysokości, aby uchwyt służący do trzymania aparatu znajdował się na wysokości 1,7 — 1,8 m od ziemi lub podłogi.

23. Każda gaśnica posiada specjalnie do niej przystosowany wieszak oraz instrukcję użycia jej w wypadku pożaru.

24. Zainstalowane gaśnice należy dla celów kontroli zaplombować.

25. Przy każdej gaśnicy należy umieścić wywieszkę celem wpisywania dnia kontroli.

26. Proszek gaśnic proszkowych należy suszyć i przesiwać co 3 miesiące.

INSTRUKCJA Nr 14 O FORMIE I SPOSOBIE PROWADZENIA „KSIĄŻKI INSPEKCJI PRZECIWPOŻAROWYCH“

1. W każdym obiekcie, w którym znajdują się zabezpieczenia przeciwpożarowe (zakłady stałe, budowy, magazyny, warsztaty itp.) winna znajdować się „Książka Inspekcji Przeciwożarowych“ (wzór Nr 1).

2. „Książka Inspekcji Przeciwożarowych“ winna być przechowywana w portierniach lub kantorkach.

3. „Książkę Inspekcji Przeciwożarowych“ należy okazywać bez żądania przy każdej inspekcji organów przeciwpożarowych i władz.

4. Kierownik obiektu powinien każdorazowo zapoznawać się z adnotacjami wniesionymi przez przeprowadzających inspekcję w „Książce Inspekcji Przeciwożarowych“ i przyjęcia do wiadomości treści adnotacji potwierdzić własnoręcznym podpisem.

5. W razie nieobecności kierownika obiektu w czasie inspekcji — pracownik obecny przy niej winien przedstawić „Książkę Inspekcji Przeciwożarowych“ kierownikowi obiektu do wglądu natychmiast po jego powrocie.

6. Gdy na wspólnym terenie znajdują się nieposiadające odrębnych jednostek ochrony przeciwpożarowej obiekty kilku Oddziałów — odpowiedzialnością za całość terenu należy obciążyć komendanta straży, lub Dow. Sekcji Przeciwożarowej jednego z Oddziałów i w tym przypadku „Książka Inspekcji Przeciwożarowych“ winna znajdować się w jego posiadaniu w wartowni lub dyżurce.

7. Wpisy do „Książki Inspekcji Przeciwpożarowych“ winny być dokonywane czytelnie i zrozumiale z podaniem stanowiska inspekcjonującego i przez niego podpisane.

8. Terminy wykonania zleceń inspekcji należy w miarę możliwości uzgadniać z kierownictwem obiektu.

9. Stałym załącznikiem (wkładka) do „Książki Inspekcji Przeciwpożarowych“ jest spis podręcznego sprzętu pożarniczego znajdującego się na danym obiekcie (wzór Nr 2).

10. Po zapisaniu „Książki Inspekcji Przeciwpożarowych“ względnie przy likwidacji zabezpieczeń obiektu, książkę należy przesłać do Inspektoratu Ochrony Przeciwpożarowej Zjednoczenia.

W Z O R Y

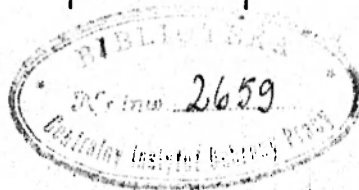
1) Książka Inspekcji Przeciwpożarowych (wzór Nr 1) format A5
(zeszytowy 148 x 210 mm)

D a t a	Treść inspekcji i podpis	Strona..... Termin

2) Spis podręcznego sprzętu pożarniczego (wzór Nr 2) format A5

Stały załącznik do Książki Inspekcji Przeciwpożarowych.
Spis podręcznego sprzętu pożarniczego.

L. p.	Nazwa sprzętu	Cecha	Ilość	Uwagi

T R E Ś Ć

	Str.
1. Instrukcja ogólna dla pracowników Zakładów Pracy	3
2. Instrukcja dla pracowników administracyjnych	4
3. Instrukcja dla kierowników stolarni	5
4. Instrukcja dla pracowników stolarni	6
5. Instrukcja dla kierowników warsztatów mechanicznych i garaży .	7
6. Instrukcja dla pracowników warsztatów mechanicznych i garaży .	9
7. Instrukcja dla kierowników składów drzewnych	10
8. Instrukcja dla kierowników magazynów	11
9. Instrukcja dla dozorców dziennych i nocnych	13
10. Instrukcja dla strażaka obchodowego w zakładach pracy	14
11. Instrukcja dla kierowników budów i pracowników budowlanych .	17
12. Instrukcja podziału pracy pracowników na wypadek pożaru . . .	19
13. Instrukcja o instalacji gaśnic przeciwpożarowych	20
14. Instrukcja o formie i sposobie prowadzenia „Książki Inspekcji Prze- ciwpożarowych“	24